

УДК 330

DOI: 10.31891/2307-5740-2019-270-3-148-151

РЗАЄВ Г. І., ДУБІК І. Г.
Хмельницький національний університет

ОЗНАКИ І ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ЗАВДАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

В статті розглянуто існуючі підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Окреслено основні спрямування існуючих досліджень. Розглянуто існуючі методики оцінки інвестиційної привабливості. Визначено переваги, недоліки та перспективи використання методик оцінки у розрізі дослідників. Розкрито показники (ознаки і характеристика) оцінки інвестиційної привабливості у розрізі дослідників, відповідно до завдань аналізу. Узагальнено напрями формування ознак та характеристик інвестиційної діяльності відповідно до оціночних показників.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, аналітичні ознаки рівня, методики оцінки, показники результативності діяльності, фінансовий стан.

RZAEV G., DUBIK I.
Khmelnyskyi National University

SIGNS AND CHARACTERISTICS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN ACCORDANCE WITH THE TASKS OF ECONOMIC ANALYSIS

The purpose of the article is to summarize existing methods of assessing investment attractiveness. Outlining important aspects, features and characteristics of the level of investment attractiveness in accordance with the needs of economic analysis.

The article deals with the existing theoretical approaches to assessing the investment attractiveness of an enterprise. The main directions of the existing research are outlined. Investment attractiveness is presented as a complex of various factors. Defined as a system set of potential opportunities. Described as a set of economic and psychological characteristics of financial and economic activity of the enterprise. It is presented as an integral characteristic of individual enterprises as objects of future investment. It is considered from the perspective of the prospects of development of production. Reproduced as a set of factors and characteristics. Marked as a set of indicators that characterize the effectiveness of operation. Existing methods of estimation of investment attractiveness are investigated. The advantages of using evaluation methods in the context of researchers are determined. The disadvantages of the existing methods of estimation of investment attractiveness are outlined. Prospects for the use of assessment methods have been formed. The directions of formation of features and characteristics of investment attractiveness according to indicators are generalized. The features of evaluation of investment attractiveness in the context of researchers are revealed. The characteristics of estimation of investment attractiveness according to the tasks of analysis are determined. The proposed areas will enable a comprehensive analysis of the financial statements. The characteristics outlined will allow for the analysis of operational threats and risks. The identified features will allow for a comprehensive analysis of the effectiveness and efficiency of operation.

Keywords: investment attractiveness, analytical features of the level, valuation methods, performance indicators, financial condition.

Вступ. Залучення інвестицій є одним із найпоширеніших джерел розширення та розвитку підприємств. На сучасному етапі розвитку саме інвестиційні кошти є вагомим складовим ресурсом. Вкладання інвестицій, у випадку інвестиційної привабливості об'єкта інвестицій, є доцільним при умові ефективного використання інвестиційних ресурсів. Саме інвестиційна привабливість підприємства є тою сукупністю умов, що можуть перешкоджати або сприяти процесу інвестування на всіх рівнях господарювання.

За сучасних умов господарювання саме інвестиційна привабливість є тою сукупністю потенційних можливостей вкладання коштів у розвиток об'єктів інвестування, з метою отримання економічних вигод на перспективу, як результат попередньої (минулої) господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування. На сьогодні є важливим об'єктивна оцінка інвестиційної привабливості підприємств, з точки зору позицій потенційного інвестора, з метою отримання позитивних результатів від вкладання інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти оцінки інвестиційної привабливості досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Так розуміння самого поняття «інвестиційна привабливість» вивчали Бланк І.О., Довбня С.Б., Дядечко Л.П., Задорожна Я.Є., Охлопкова Т.Л., Гриньова В.М., Макарій Н.П., Нападовська І.В., Пилитяк А., Коюда В. О., Строкович Г.В., Чорна Л.О. та ін. Важливо зауважити, що розуміння самого поняття значно різниться як підходами, так і його характеристиками. Ситуація, що склалася, відповідно обумовлює різнопланові методики оцінки інвестиційної привабливості, критерії її оцінювання тощо. Так методики оцінки інвестиційної привабливості досліджували такі науковці як Бланк І.О., Гатауллін Р.А., Гриньова В.М., Довбня С.Б., Коюда В.О., Коюда О.П., Лепейко Т.І., Макарій Н.П., Охлопкова Т.Л., Панков С.А., Синіцин Є.В., Стерхов А.В., Супрун С.Д., Юхимчук С.В., Федорович Т.В. та ін. Значна кількість досліджень питань та проблем оцінки інвестиційної привабливості породжує певні спірні питання, які потребують подальшого вивчення та розвитку.

Формування цілей статті. Дослідження питань оцінки рівня інвестиційної привабливості викликає відповідну необхідність їх структурування. Так метою статті є узагальнення існуючих методик оцінки

інвестиційної привабливості шляхом окреслення вагомих аспектів, ознак та характеристик рівня інвестиційної привабливості відповідно до потреб економічного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Різноманітність розуміння суті поняття інвестиційної привабливості підкреслює окремі властивості спрямування даного поняття. Задорожна Я.Є. та Дядечко Л.П. пропонують вивчати інвестиційну привабливість як комплекс різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей; економічного розвитку підприємства у минулому, на теперішній час, а також очікуваного у майбутньому економічного розвитку [4, с. 33]. Нападівська І.В., пропонує вивчати інвестиційну привабливість, як системну сукупність потенційних можливостей укладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором [7, с. 57]. Чорна Л.О. розуміє під інвестиційною привабливістю сукупність економіко-психологічних характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства, які відповідають вимогам інвестора та забезпечують досягнення ефекту від вкладень при відповідному рівні ризику [12, с. 5].

Пилитяк А. розглядає інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспективності розвитку виробництва й обсягів збуту продукції, ефективності використання активів, їх ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості [9, с. 83]. На думку Строкович Г.В., інвестиційна привабливість, з позиції системного аналізу представляє комплекс чинників і характеристик, які впливають на стан об'єкта господарювання, з позицій економіко-математичних методів являє собою сукупність показників, що характеризують ефективність роботи підприємства [11, с. 15].

В цілому проведені дослідження суті поняття інвестиційної привабливості у сучасній економічній літературі, дали зауважити основні спрямування, а саме як: комплекс різноманітних факторів; системну сукупність потенційних можливостей; сукупність економіко-психологічних характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства; інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспективності розвитку виробництва; комплекс чинників і характеристик, які впливають на стан об'єкта господарювання; сукупність показників, що характеризують ефективність роботи підприємства.

Розуміння інвестиційної привабливості, його особливості обумовлюють завдання її дослідження. Найвагомим завданням аналізу інвестиційної привабливості підприємства є послідовний збір даних і вибір такої системи показників, які можна було б ефективніше використовувати для оцінки її рівня. Саме завдання аналізу обумовлюють вибір методики аналізу інвестиційної привабливості, окреслення відповідних ознак, характеристик та показників аналізу її рівня.

Окремі дослідники, відповідно до потреб, пропонують свої методики і наповнюють їх відповідним змістом. Розглянемо зміст окремих методик оцінки інвестиційної привабливості (див. табл. 1):

– оцінює інвестиційну привабливість підприємств матеріальної сфери виробництва через призму впливу різних чинників на її формування, кожному з яких відповідає один або два показники. Зазначена методика унеможливає об'єктивне прийняття рішення про інвестування фінансових ресурсів (автор Гатауллін Р.А [2]);

– досліджує фінансову та управлінську діяльність підприємства на основі формалізації оціночних методів (дає змогу отримати інформацію, яка відповідає потребам інвесторів, мінімізуючи при цьому витрати часу та коштів (Гриньова В.М., Коюда В. О., Лепейко Т.І., Коюда О.П [5]);

– матрична модель оцінки інвестиційної привабливості ґрунтується на формуванні інтегрального показника, який враховує велику кількість чинників, зокрема і якісних (дозволяє визначити вплив як кількісних, так і якісних показників при оцінці інвестиційної привабливості, має комплексний характер (Юхимчук С.В., Супрун С.Д. [14]); Оцінка інвестиційної привабливості на базі аналізу внутрішньої стратегії розвитку підприємства як співвідношення індексу сильних і слабких сторін (дає змогу враховувати сильні та слабкі сторони підприємства (Панков С.А. [8]); Аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників (дає змогу зосередитись на напрямках інвестування та складових інвестиційної привабливості (Бланк І.О. [1]);

– запропонована модель замість традиційно використовуваних показників рентабельності (операційний прибуток до вирахування амортизації, чистий прибуток) використовує ряд показників нормалізованого операційного прибутку (дає можливість виявити кількісний вплив ключових виробничих і фінансових показників на ринкову вартість підприємства (Синіцин Є.В., Стерхов А.В. [10]);

– рейтингова оцінка підприємства, яка ґрунтується на аналізі даних фінансової звітності (не потребує додаткового залучення експертів, є зрозумілою та простою у використанні (Макарій Н.П. [6]);

– аналіз фінансового стану є необхідною складовою оцінки інвестиційної привабливості, так як лише за умови його стабільності можливо проводити активну інвестиційну й інноваційну діяльність, випускати конкурентоспроможну продукцію, динамічно розвиватися й займати лідируючі позиції в галузі (надає можливість проаналізувати фінансовий стан підприємства, який на сучасному етапі економічних відносин є найважливішою характеристикою надійності, стійкості й ділової активності підприємства (Довбня С.Б., Охлопкова Т.Л. [3]);

– комплексне вирішення проблеми оцінки інвестиційної привабливості підприємства на загальному і системному рівнях; основу методики складає диференційований підхід до обґрунтування рівні привабливості компанії (дає можливість визначити контрольні точки інвестиційної привабливості, встановити параметри, за якими підприємство не відповідає рівню еталона Федорович Т.В. [13]).

Таблиця 1.

Показники (ознаки і характеристика) оцінки інвестиційної привабливості у розрізі дослідників, відповідно до завдань

Автор методики	Ознаки і характеристики (показники оцінки)
Гатауллін Р.А [2]	Рентабельність продукції, динаміка попиту на продукцію, обсяг виробництва, рівень інвестицій, рентабельність інвестицій, кваліфікація робочої сили
Гриньова В.М., Коюда В. О., Лепейко Т.І., Коюда О.П [5]	Оборотність активів ліквідність активів прибутковість капіталу фінансова стійкість
Юхимчук С.В., Супрун С.Д. [14]	Ліквідність активів, фінансова стійкість, оборотність, прибутковість, стадія життєвого циклу підприємства, розрахунки за кредитами, розрахунки з персоналом та ін.
Панков С.А. [8]	Індекс виручки від реалізації, індекс чистого прибутку, індекс собівартості, індекс довгострокових зобов'язань
Бланк І.О. [1]	Фінансова стійкість прибутковість ліквідність активів оборотність активів
Синіцин Є.В., Стерхов А.В. [10]	Нормалізований операційний прибуток (операційний прибуток, зменшений на скориговані податки) вільний грошовий потік від операційної діяльності (нормалізований операційний прибуток до вирахування податків та амортизації)
Макарій Н.П. [6]	Ліквідність (платоспроможність), фінансова стійкість, ділова активність, ймовірність банкрутства
Довбня С.Б., Охлопкова Т.Л. [3]	Майновий стан, грошові потоки фінансова стійкість платоспроможність результати діяльності
Федорович Т.В. [13]	Положення підприємства на ринку, ділова репутація, залежність компанії від великих постачальників, покупців, акціонерів компанії, рівень керівництва

Напрями формування ознак та характеристик інвестиційної діяльності відповідно до оціночних показників:

– загальна оцінка стану підприємства на ринку (ділова репутація, залежність компанії від великих постачальників, покупців, акціонерів компанії, рівень керівництва);

– інтенсивність динаміки основних показників та характеристик у розрізі життєвого циклу підприємства (індекс виручки від реалізації, індекс чистого прибутку, індекс собівартості, індекс довгострокових зобов'язань тощо);

– майновий стан, ліквідність активів, грошові потоки, розрахунки за кредитами та ін.;

– ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, ймовірність банкрутства та ін.;

– прибутковість, рентабельність підприємства, активів, власного капіталу, продукції, оборотність активів, оборотність оборотних активів, виробничих запасів, оборотність дебіторської заборгованості та ін.

Висновки. Дослідження існуючих методик та показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств дало змогу зазначити що особливо гостро встало питання обґрунтування напрямів оцінки інвестиційної привабливості та основних показників і характеристик за ними. Зазначені показники доцільно обирати відповідно до завдань аналізу. Система показників, що може бути сформована відповідно до ознак та характеристик інвестиційної діяльності повинна припускати порівняння результатів її виміру з результатами виміру інвестиційної привабливості інших підприємств або ж з максимально можливою величиною показника, якщо її можна встановити з метою прийняття рішення про доцільність інвестування.

Розробка ознак та характеристик інвестиційної діяльності за визначеними напрямками дасть можливість:

– дослідити об'єкт інвестування з урахуванням стадій його розвитку та функціонування;

– здійснити комплексний аналіз рівня інвестиційної привабливості з урахуванням стану активів та джерел їх формування;

– виконати комплексний аналіз фінансової звітності за характеристиками фінансового стану;

– провести аналіз перспектив виникнення загроз функціонування та небезпек ризику щодо рівня інвестиційної діяльності;

– здійснити комплексний аналіз результативності та ефективності функціонування підприємства як ознаки його інвестиційної привабливості.

Література

1. Бланк И. А. Стратегия и тактика управления финансами / И. А. Бланк – Київ : МП "ИТЕМ, Лтд", "АДЕФ-Україна", 1996. – 534 с.
2. Гатауллин Р. А. Формирование экономического потенциала машиностроительного комплекса посредством инвестиций : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Р. А. Гатауллин. – Ижевск, 2007. – 182 с.
3. Довбня С. Б. Методичні засади формування інвестиційної привабливості підприємства [Електронний ресурс] / С. Б. Довбня, Т. Л. Охлопкова // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2007. – № 4. – С. 43–50.
4. Задорожна Я. Є. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів / Я. Є. Задорожна, Л. П. Дядечко // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 2. – С. 32–35.
5. Коюда В. О. Основи інвестиційного менеджменту : навч. посібник / В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда. – Київ : Кондор, 2008. – 340 с.
6. Макарій Н. П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н.П. Макарій // Економіст. – 2001. – № 1. – С. 52–60.

7. Нападівська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України / І. В. Нападівська // Вісник ДонДует. – 2005. – № 4 (28). – С. 55–61.
8. Панков С. А. Аналитические подходы к оценке инвестиционной привлекательности предприятий / С. А. Панков // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – С. 65–68.
9. Пилипяк А. Инвестиционная привлекательность регионов Украины: социальнодемографический аспект / А. Пилипяк // Экономика Украины. – 2004. – № 8. – С. 82–85.
10. Синицын Е. В. К вопросу об оценке инвестиционной привлекательности предприятий электроэнергетики (на примере оптовых генерирующих компаний) [Электронный ресурс] / Е. В. Синицын, А. В. Стерхов // Экономический анализ: теория и практика. – 2009. – № 21. – Режим доступа: <http://proceedings.usu.ru>
11. Строківич Г. В. Вибір стратегії інвестування підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.01 / Г. В. Строківич. – Харків, 1999. – 20 с.
12. Чорна Л. О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства / Л. О. Чорна // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 24. – С. 4–6.
13. Федорович Т. В. Методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности компании – цели слияния и поглощения / Т. В. Федорович // Экономический анализ: теория и практика. – 2008. – № 6. – С. 29–35.
14. Юхимчук С. В. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств / С. В. Юхимчук, С. Д. Супрун // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 3–12.

References

1. Blank I.A. Strategiya i taktika upravleniya finansami / Blank I.A. – К. : МР "ITEM, Ltd", "ADEF-Ukraine", 1996. – 534 p.
2. Gataullin R.A. Formirovanie ekonomicheskogo potentsiala mashinostroitel'nogo kompleksa posredstvom investitsiy : disP. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05 Gataullin R. A. – Izhevsk, 2007. – 182 P.
3. Dovbnya P. B. Metodichni zasady formuvannya InvestitsiynoYi privablivosti pIdpriEmstva [Elektronniy resurs] / P. B. Dovbnya, T. L. Ohlopkova // Ekonomichniy vIsnik Natsionalnogo gImnichogo unIversitetu. – 2007. – № 4. – P. 43–50.
4. Zadorozhna Ya.E., Dyadechko L.P. PIdvischennya InvestitsiynoYi privablivosti pIdpriEmnitstva yak napryamok zaluchennya Investitsiynih resursiv/ Ya.E. Zadorozhna, L.P. Dyadechko // InvestitsiYi:praktika ta dosvid №2.- 2007.- P.32-35.
5. Koyuda V.O., Lepeyko T.I., Koyuda O.P. Osnovi Investitsiynogo menedzhmentu: Navchalniy posibnik .- K.: Kondor, 2008.- 340P.
6. MakarIy N. P. OtsInka InvestitsiynoYi privablivosti ukraYinskikh pIdpriEmstv / N.P. MakarIy // EkonomIst. – 2001. – № 1. – P. 52–60.
7. Napadovska I.V. Teoretichni ta metodichni aspekti doslidzhennya InvestitsiynoYi privablivosti UkraYini / I.V. Napadovska // VIsnik DonDuet №4(28).- 2005.- P.55-61.
8. Pankov, P. A. Analiticheskie podhody k otseki investitsionnoy privlekatel'nosti predpriyatij [Tekst] / P. A. Pankov // VIsnik Hmel'nitskogo natsional'nogo unIversitetu. – 2010. – № 2. –P. 65-68.
9. Pilityak A. Investitsionnaya privlekatel'nost regionov Ukrainyi: sotsialnodemograficheskiy aspekt / A. Pilityak // Ekonomika Ukrainyi. – 2004. – № 8. – P. 82–85.
10. Sinitsyn E. V. K voprosu ob otsenke investitsionnoy privlekatel'nosti predpriyatij elektroenergetiki (na primere optovykh generiruyuschih kompaniy) [Elektronniy resurs] / E. V. Sinitsyn, A. V. Sterhov // Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika. – 2009. – № 21. – Rezhim dostupa : <http://proceedingP.usu.ru>
11. Stokovich G.V. VibIr strategIYi Investuvannya pIdpriEmstv. : avtoref. diP. kand. ekon. nauk : 08.06.01 / G.V. Stokovich–HarkIv, 1999. – 20 P.
12. Chorna L.O. Rezultativna strategIya dosyagnennya InvestitsiynoYi privablivosti pIdpriEmstva / L.O. Chorna // InvestitsiYi: praktika ta dosvid №24, 2008.- P.4-6.
13. Fedorovich T. V. Metodicheskie podhody k otsenke investitsionnoy privlekatel'nosti kompanii – tseli sliyaniya i pogloscheniya / T. V. Fedorovich // Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika. – 2008. – № 6. – P. 29–35.
14. Yuhimchuk P. V. Matrichna model otsInki InvestitsiynoYi privablivosti promisl'ovih pIdpriEmstv / P. V. Yuhimchuk, P. D. Suprun // FInansi UkraYini. – 2003. – № 1. – P. 3–12.

Рецензія/Peer review : 29.04.2019

Надрукована/Printed : 11.06.2019
Рецензент: д. е. н., проф. Войнаренко М. П.